

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Ecclesiastica Hymnodia Libri Tres

Secchi, Anacleto

Antverpiæ, 1634

Cap. IV. De aliis euagationum defectibus, & remediis.

[urn:nbn:de:hbz:1-45942](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:1-45942)

CAPVT IV.

*De alijs euagationum defectibus,
& remedijs.*

*Sollicitudo
anxia ad
res & stu-
dia fouet
mentis eua-
gationes.*

FREQVENS euagationum origo, ni fallor, di-
cenda est nimia sollicitudo & anxietas ad res,
studia, occupationesque externas quas vnusquis-
que habet familiares. Hæc, quando quis ad ora-
tionem se confert, illicò offert negotia expedienda,
modum suggerit consequendi finem intantum,
conditiones aperit oportunas rei, cor denique phantasmatis replet, suaui quadam arte mentem à Deo diuertens. Eheu nos miseris quot negotia, tam publica quàm priuata, eo tempore cordi occurrunt, quæ nos perturbant sine fructu, imò cum iactura animæ nostræ? Nisi studeat vnusquisque occurrere huic anxietati ac sollicitudini, omnem suam in Deum reiciens cogitationem, siue ad corpus, siue ad domum, siue ad res, siue ad negotia, siue ad studia spectantem, antequam ad diuinum se conferat Officium, ne vnum quidem versiculum poterit recitare absque euagatione. Statuant omnes psallentes apud se hanc certissimam veritatem, quòd si Deo confisi, omnem in ipso sollicitudinem tum nostram rerum nostrarum deposuerimus, nil aliud mentis oculis proponere omnino volentes, nisi ipsum Deum, cui intendimus vacare; ipse Deus feliciorum optatiorumque concedet & nobis, & nostris & publicis rebus euentum.

*D. August.
q. 161. in
Exod.*

Expendebat ad hanc rem diuus Augustinus illam promissionem suauitatis amorisque plenam, quam

quam Deus dilecto populo suo fecerat, ut eum animaret ad exeundum ter in anno domibus, & eundem ad Tabernaculum orationis gratia. Promisit ei Deus omnimodam securitatem ab omni periculo rei familiaris & publicæ tempore absentia, dicens: *Nullus insidiabitur terra tua, ascendente te, & apparente in conspectu Domini Dei tui ter in anno.* Magna certè promissio. Exod. 34.

Sed, quæso, ad quid talis promissio securitatis? Responderet diuus Augustinus, eam factam esse à Deo, ne domorum & rei familiaris, imò & publici boni sollicitudo eos à diduino cultu & ab oratione diuerteret, aut exturbaret: nam anxietas propriarum substantiarum, ne aliquod paterentur damnum, & sollicitudo Reipublicæ, ne ab hostibus vicinis inuaderetur, illos à Deo diuertisset. *Hoc vult Deus intelligi* (ait Augustinus) *ut securus quisque ascenderet, nec de terra sua sollicitus esset, Deo promittente custodiam.* Declarare voluit Deus, quam obtineat vim in nostris cordibus sollicitudo & anxietas rerum, & simul ostendere quanta ipse cura custodiat res nostras, si nos de ipso solliciti simus, omnem nostram sollicitudinem ob eius cultum deponentes. En mira Dei prouidentia & cura erga eos, qui corde attento animoque deuoto ad chorum accedunt. Securi sunt ab omnibus insidiis, ab omni violentia, ab omni incurfione, ab omni denique molestia. *Mira Dei prouidentia erga deuotos psallentes.*

Hæc sollicitudo, nisi hoc remedio curetur, nulli parcit, neque Religiosoribus personis. Aggreditur cor psallentium, & à Deo illud diuertens, pertrahit ad res etiam religioso corde indignas. Huius miseræ euentum insignem referunt

Ferd. Cast. runt Historiæ sacri Ordinis Prædicatorum in vi-
p. 1. lib. 3. ra Angelici Thomæ Aquinatis, qui sicut nouerat
cap. 27. coniungere literarum occupationes, & diuino-
rum Officiorum assiduum studium, ita aliquan-

*Cogitatio
de cibo su-
mendo cor-
da Religio-
sa aliquan-
do extur-
bat.*

do in choro existens Neapoli, diuino lumine col-
lustratus penetravit cor alterius Religiosi psallentis,
qui dæmonis astu sollicitus de cibo mox sumendo,
mentem ad illum conuerterat, varias super eo cogitationes
trahens. Accessit ad huius aures beatus Thomas secretò
illi dicens, Ne turberis sollicitudine illius cibi, quia
solus eum comedere non debes; ego, expleto Officio diuino,
me offero sodalem. Rubore suffusus ille Religiosus,
errorem euagationis cognouit, ac reuoluit ab illo.

*Deponenda
omnis ex-
terna cogi-
tatio ante
chori ingressum.*

Cauendum itaque est ab omni sollicitudine extranea:
& si fieri posset, debet homo, quando ad chorum accedere
parat, priùs deponere non solum omnes occupationes,
sed etiam cogitationes ceterarum rerum, ut faciliùs queat
in Deum assurgere, illique soli vacare. Quæ cogitationum
depositio figurata fuit in ritu, quem obseruabat Aaron
accessurus ad Deum exorandum; hic enim ante ingressum,
laneis depositis, induebatur lineis. Quem ritum expendens
sanctus Isidorus Pelusiota, credit, uoluisse nobis
significare, deponendos esse à nobis de memoria
tumultus externos, quando ad orandum accedimus.
Huius rei nobis insigne præbuit exemplum Monachus ille
verus Hymnodia studiosus apud Climachum, qui à sancto
Abbate sæpiùs oblectatus ceteris Religiosis attentior
diuino Officio, & præsertim initio Officij videbatur
gestum & uultum componere, quasi alium alloquens.
Interrogatus à Prælato, quid significarent illi gestus,

Exod. 28.

S. Isid. 1. r.
Epist. 45.

Io. Clim.
in Stat. spir.
rit. grad. 4.
& 8.

obscurum; hic enim ante ingressum, laneis depositis, induebatur lineis. Quem ritum expendens sanctus Isidorus Pelusiota, credit, uoluisse nobis significare, deponendos esse à nobis de memoria tumultus externos, quando ad orandum accedimus. Huius rei nobis insigne præbuit exemplum Monachus ille verus Hymnodia studiosus apud Climachum, qui à sancto Abbate sæpiùs oblectatus ceteris Religiosis attentior diuino Officio, & præsertim initio Officij videbatur gestum & uultum componere, quasi alium alloquens. Interrogatus à Prælato, quid significarent illi gestus,

stus, respondit: Ego semper initio diuini Officij colligere studeo omnes cordis cogitationes, & *Cogitationes mentis quomodo colligenda in Deum.* coram me positus, sic alloquor meas cogitationes & affectus: *Venite adoremus, & procidamus ante Dominum, qui fecit nos, quia ipse est Dominus Deus noster, & nos populus pascua eius, & oves manus eius.* Inde hauriebat hic Religiosus singulare auxilium ad prosequendum opus ea attentione, quæ homini mortali conuenire potest. Ad nos pertinet operam nauare, vt sensus omnes colligamus in Deum, ne anxietas nos perturbet, inuitantes, ad imitationem huius Monachi, potentias tam internas quàm externas, rationem, memoriam, oculos, aures, mentem, totam denique substantiam nostram, vt in Deum vniantur ac intendant: tunc misericors Deus sua gratia dignabitur concedere, quod nobis magis expedire iudicabit. Si nihilominus vrgebunt importunæ cogitationes, non idcirco fructus amittetur, vt paulatim dicemus.

Aliud remedium maximè opportunum ad *Mentis con-* continendas, quantum humanæ licet infirmitas *ad ea qua* *Psalmis re-* *citantur* *attentionem adiu-* *uat.* tati, vagas cordis cogitationes, quæ rectè dice- queunt omni volucre velociore, visum est illud, conformandi animum ad ea quæ cantantur & recitantur vel in Psalmo, vel in Lectione, vel in Oratione. Quando diuinum aliquod attributum Hymnus celebrat, tunc illam perfectionem ita animus concipiat, vt approbet tamquam Deo valdè opportunam, eamque cupiat ab omnibus cognosci & celebrari. Si supplicia concinat illata impiis, debet animus timorem concipere atque tremorem. Si humilitatis, caritatis, patientiæ fideique laudes celebret, tunc animus earum vir- tutum

D. August.
Conc. 3. in
Psal. 30.

dixit D. Augustinus : *Si orat Psalmus, orate; & si gemit, gemite; & si gratulatur, gaudete; & si sperat, sperate; & si timet, timete: omnia enim, quæ hîc conscripta sunt, speculum nostrum sunt. Speculum dixit sanctus Augustinus; quia sicut à speculo omnes obiecti tum figuræ tum motus redduntur, ita animus noster debet omnes affectus, quos legit & canit in diuino Officio, reddere.*

Mentis euagationibus generosè resistendum.

Cantic. 3.

Si nihilominus euagationes mentis pulsent animum, statim ac aduertimus, studendum est reuocationi animi ad Deum, & ad rem quam agimus, pugnando cum hoste maligno viriliter & strenuè. Neque anima Cantorum potuisset securè requiescere, nisi habuisset sexaginta viros fortes ad lecti Salomonis custodiam : *En lectulum Salomonis sexaginta fortes ambiunt ex fortissimis Israël, omnes tenentes gladios, & ad bella detestissimi.* Lectulus Salomonis, in quo anima quiescit, est locus orationis; quia oratio est quædam animi dormitio, quæ, aiebat diuus Bernardus, sensus sopit, non abducit. Nisi adsit fortitudo animi ad repellendas euagationes, facilè excurritur somnus; sicuti nisi adfuissent illi fortes ad lectulum Salomonis, neque somnus extitisset quietus ac placidus. Adsit fortitudo, & omnia in pace peragentur: quia licet euagationes non cessarent, dum tamen non admittuntur, sed viriliter repelluntur, æquè placitæ erunt orationes istæ cum pugna, quàm aliæ factæ in pace. Nec

Oratio est quædam animi dormitio.

Genes. 15.

minùs fuit gratum Deo Sacrificium ab Abrahamo oblatum, quando aues importunas abigebat, à quibus molestiam patiebatur, quàm fuerint alia Sacrificia ab eodem oblata absque vlla molestia,

stia, imò de illo singularem contexuit memoriam
sacra Historia.

Affliguntur quidam, imò anxie torquentur ob
huiusmodi mentis euagationes, quasi id signum
existat animi à Deo reprobati, quod tamen fal-
sissimum esse, liquet tum ratione, quia non eua-
gatio, sed consensus est culpæ reus; tum exem-
plo euagationum, quas nouimus passos esse præ-
destinatos etiam insignes, qui cogebantur desle-
re miseriam, cui ex naturæ, peccato vitiatæ, ne-
cessitate subiiciebantur. Ipse Hymnorum Auctor
coactus est aliquando dicere: *Et cor meum dereli-*
quit me. Tanta est cogitationum nostrarum ve-
locitas & agilitas, vt nobis etiam nolentibus ad-
ueniant: nec inueniri possunt aut cancelli, qui-
bus illæ includantur, ne exeant; aut obices, qui-
bus impediuntur, ne aggrediantur. In his euen-
tibus potius patimur quàm agimus; & licet in
nobis fiant, quia tamen contra voluntatem acci-
dunt, fieri dicuntur sine nobis, nimirum absque
nostro consensu, qui solus est causa, vt aliqua di-
cantur fieri ab homine vt homo est. Hoc in se
ipso deslebat Vas electionis Paulus, dicens multa
in se reperisse, quæ tamen à se non essent facta:
Non enim quod volo bonum, hoc facio, sed quod
nolo malum, hoc ago. Si autem quod nolo, illud fa-
cio, iam non ego operor illud. De hisce actibus lo-
quentes Theologi nonnulli, dicunt eos esse actus
hominis, quia in homine fiunt; sed non esse actus
humanos, quia carent illo consensu, qui hominis
est proprius actus.

Hanc eandem miseriam deslebat D. Bernar-
dus, qui videbatur ex speciali gratia obtinuisse à
Deo donum illi soli vacandi absque vlla mentis
euagatione,

*Mentis
euagatio-
nes passi
sunt sancti
viri.*

Psal. 39.

*Cordis co-
gitationum
velocitas.*

*Quæ in no-
bis fiunt
contra vo-
luntatem,
fieri dicun-
tur sine
nobis.*

Rom. 7.

*Gofrid. in
Vita cap. 1.*

euagatione, ita vt integrum diem iter fecerit secus lacum Lausanensem, nec tamen, ob mentis cum Deo vnionem, aduerterit aquas vicinas. Cum enim vespere focij colloquerentur de lacu, interrogauit eos vbi ille esset lacus. Iste nihilominus

D. Bernar.
de Inter.
domo c. 8.

ait: *Loquitur mihi Deus in Psalmo, & ego illi; nec tamen cum Psalimum dico, attendo cuius Psalmus sit. Deum precor, vt meam orationem exaudiat, quam ego qui fundo non audio. Deprecor illum, vt mihi intendat, ego verò nec mihi, nec illi intendo; sed, quod deterius est, immunda & inutilia in corde versando, foetorem horribilem eius aspectibus ingero.* Eamdem deplorans describit miseriam diuini

D. Hieron.
Dial. Ad-
uers. Lu-
cifer.

Hieronymus dicens: *Creberrimè in oratione mea aut per porticus deambulo, aut de fœnore computo, aut, abductus turpi cogitatione, etiam qua dicta erubescenda sunt gero.* Eamdem mentis suæ euagationem describebat deuotus Monachus Aegyptius in Scythica Eremo degens, dum à venerando Abbate Isaac humiliter exposceret opportunum remedium, dicens: *Cùm orat (mens scilicet) Psalimum, aliquam recolit lectionem; cùm decantat, aliud quid meditatatur quàm textus ipsius continet Psalms; cùm lectionem recitat, faciendū*

Cassianus
Coll. 10.
cap. 12.

aliquid voluit, factūve reminiscitur. Profectò isti viri sancti patiebantur has cordis euagationes & phantasmatum pugnas contra voluntatis consensum, nec liberum erat ab istis cauere. Nos igitur, qui sumus vilissimæ creaturæ à sanctitate maximè distantes, putabimus immunitatem hanc obtinere ab huiusmodi miseria? Potest Deus, si velit, concedere hoc donum, quod pluribus aliquando concessit, & his nouissimis diebus concessit animæ felici beati Ludouici Gonzaga,

Sancti viri
describunt
mentis eu-
agationem.

Virgil. Ce-
par. in Vita.

Virgil. Ce-
par. in Vita.

Virgil. Ce-
par. in Vita.

zagæ, qui nullas vnquam passus est in oratione euagationes. quod certè fuit priuilegium singulare & rarum. Humiliemus animas nostras in conspectu Dei; & quando vigeant importunæ cogitationes, dicamus cum Rege sancto: *Domine Isaia 38. vim patior, responde pro me.* Si humiliter patiemur hanc pugnam, numquam cõsentientes, magnum meritorum nobis comparabimus cumulum.

Opportunè tradunt rei spiritualis Patres, quòd in quibuslibet molestiæ importunæ euentibus, siue cogitationes sint odiosæ, contra proximi caritatem; siue turpes, contra animi puritatem & honestatem; siue, quod peius esset, & quandoque euenire solet opera diaboli, impiæ & blasphemæ, contra Dei honorem, Fidem, Religionem & Sanctos, nullus debeat omittere aut cantum, aut attentionem eorum quæ concinit vel recitat, vt ad earum cogitationum expugnationem se transferat; sed meliùs esse nihili facere illa phantasmata, quasi essent tot catellorum latratus, qui viam pertranscuntes aggredi solent. Sicuti nemo iter faciens catellis huiusmodi latrantibus vel animum vel operam applicat, vt eos silere cogat, sed iter prosequitur suum; ita debet animus Religiosus se ipsum componere, dum sacræ vacat Hymnodia, oculos nimirum & faciem conuertens ad ea quæ concinit, nihil omnino aduertens ad ea quæ suggerit aut naturæ affectio, aut diabolus, qui id conatur, vt animus, perturbatus hac molestia & conflictu, omittat sanctam vtilemque occupationem. Si hostis malignus viderit suas artes & conatus à nobis despicere, quia non desistimus ab opere incepto, victus discedet, & deinceps huiusmodi animos generosos,

Cogitationum importunitas quomodo vincenda.

rosos, à quibus nil potuit obtinere, vel numquam, vel admodum rarò aggredi audebit iisdem tentationibus. Si importunus hostis nihilo feciùs à suggestionibus desistet, animo tamen non cadat deuotus animus, sed opus prosequens patienter sustineat pugnam, inde vberiores meritorum fructus reportaturus.

CAPVT V.

Oculorum curiositas arcenda à choro.

*Oculorum
aspectus
euagationes
fouet.*

NOVERUNT omnes Hymnodia professores, quanta oriuntur damna ex oculorum & aspectus licentia, quæ sola, nisi reprimatur, sufficit ad cordis euagationem fouendam, ob multitudinem & varietatem obiectorum quæ offeruntur obtutui. Inter omnes humanos sensus, validior, ad animum spoliandum omni pio affectu, semper ab omnibus habitus & cognitus fuit oculus, qui, teste Ieremia Propheta, deprædatur animam etiam Sanctorum. *Oculus meus deprædatus est animam meam.* Quò fertur oculi obtutus, ferri quoque, imò rapi, animi intentionem, attentionem affectumque, experientia ostendit. Magna vis oculorum ad diuertendum animum, & ferendum extra seipsum, & auertendum à Deo. Hinc diuus Hieronymus in citatum locum Ieremiæ ait: *Interiorem fructum per exteriorem visum perdidit* (vel Propheta, vel populus nomine Prophetae significatus) *per oculum corporis pertulit prædam cordis.* deinde hortatur ad custodiam oculorum, vt mens interior conseruetur ab euagationibus: *Quantalibet grauitate mens*

Thren. 3.

vigea
perfr
quaf
quaq
ctus
hanc
posse
Auer
inuo
clara
ciens
clina
homo
Deus
vacat
terren
sunt
quæ
mater
suis
ditur
deser
secta
plex
sensi
nem

vigat,